

CUKRY PROSTE

Monosacharydy

GLUKOZA BEZWODNA (*Glucosum anhydricum* FPIX) – heksoza; cukier gronowy; przemysłowo otrzymywana przez hydrolizę skrobi

GLUKOZA CIEKŁA (*Glucosum liquidum* FPIX) – wodny roztwór zawierający mieszaninę glukozy, oligosacharydów i polisacharydów otrzymanych przez hydrolizę skrobi

GLUKOZA CIEKŁA SUSZONA ROZPYŁOWO (*Glucosum liquidum dispersione desiccatum* FPIX)

GLUKOZA JEDNOWODNA (*Glucosum monohydricum* FPIX)

FRUKTOZA (*Fructosum* FPIX) – heksoza; cukier owocowy; bardzo często w sokach owocowych, w miodzie, owocach.

GALAKTOZA (*Galactosum* FPIX) - heksoza

MANNOZA - heksoza;

CUKIER INWERTOWANY – mieszanina glukozy i fruktozy powstała w wyniku hydrolizy sacharozy, pod wpływem kwasów lub enzymów (np. inwertazy)

ARABINOZA – pentoza;

GLUKOZOAMINA - aminocukier

POCHODNE CUKRÓW PROSTYCH

Kwasy

Utlenione pochodne:

- grupa aldehydowa → kwasy onowe (np. kwas glukonowy)
- grupa alkoholowa (skrajna w stosunku do gr. –CHO) → kwasy uronowe (np. kwas glukuronowy)
- obydwie powyższe → kwasy arowe (np. kwas glukarowy)

Zredukowane pochodne:

- grupa =CO lub –CHO → alkohole cukrowe
- grupa –OH → dezoksycukry

Alkohole cukrowe

KSYLITOL (*Xylitolum* FPIX), z ksylozy

SORBITOL (*Sorbitolum* FPIX), z glukozy

- produkcja witaminy C, emulgatorów; słodki (nadwaga, cukrzyca)
- syropy bezcukrowe, tabletki, preparaty do odżywiania pozajelitowego

SORBITOL CIEKŁY, KRYSZALIZUJĄCY (*Sorbitolum liquidum cristallisabile* FPIX) – wodny roztwór uwodornionej, częściowo zhydrolizowanej skrobi

SORBITOL CIEKŁY, NIEKRYSZALIZUJĄCY (*Sorbitolum liquidum non cristallisabile* FPIX)

SORBITOL CIEKŁY, CZĘŚCIOWO ODWODNIONY (*Sorbitolum liquidum partim deshydricum* FPIX)

Sorbi fructus – owoce jarzębiny

Sorbus aucuparia L. – jarzáb pospolity (Rosaceae – Różowate)

MANNITOL (*Mannitolium* FPIX), z mannozy

Manna – manna, sok wydzielany przez jesion mannowy *Fraxinus ornus* L. (Oleaceae – Oliwkowate)

Surowce bogate w cukry proste, ich pochodne oraz cukier inwertowany:

Owoce figi – *Caricae fructus* (*Ficus carica* L. – figa pospolita, Moraceae - Morwowate)

Rodzynki – *Passulae, Vitis viniferae fructus*, z odmian beznasiennych, (*Vitis vinifera* L. (*var. tinctoria*) – Winorośl właściwa, Vitaceae – Winoroślowate)

Owoce daktylowca – *Dactyli fructus* (*Phoenix dactylifera* L. - daktylowiec właściwy, Areaceae – Arekowate (Palmy))

Owoce moreli – *Armeniaca fructus* (*Armeniaca vulgaris* Lam. – morela pospolita, Rosaceae - Różowate)

Owoce śliwy – *Pruni fructus* (*Prunus domestica* L. – śliwa domowa, Rosaceae – Różowate)

Owoce tamaryndowca – *Tamarindi fructus* (*Tamarindus indica* L. – tamaryndowiec indyjski, Fabaceae – Bobowate)

Mel FPIX – Miód

Apis mellifera – pszczoła miodna

CUKRY ZŁOŻONE

Oligosacharydy

SACHAROZA (*Saccharum* FPIX) (glukopiranoza-fruktofuranoza)

- cukier trzcinowy – trzcina cukrowa *Saccharum officinarum* L., Poaceae (Gramineae) – Wiechlinowate (Trawy)
- cukier buraczany – korzenie buraka zwyczajnego *Beta vulgaris* L., Chenopodiaceae – Komosowate

Polisacharydy

Homopolisacharydy

SKROBIA (*Amylum*) – z cząsteczek glukozy

Maydis amyllum FPIX – skrobia kukurydziana, bielmo nasion kukurydzy *Zea mays* L. – kukurydza zwyczajna, Poaceae (Gramineae) – Wiechlinowate (Trawy)

Oryzae amyllum FPIX – skrobia ryżowa, ziarniaki ryżu *Oryza sativa* L. – ryż siewny, Poaceae (Gramineae) – Wiechlinowate (Trawy)

Solani amyllum FPIX – skrobia ziemniaczana, bulwy ziemniaka *Solanum tuberosum* L. – ziemniak, Solanaceae – Psiankowate

Tritici amyllum FPIX – skrobia pszeniczna, ziarniaki pszenicy *Triticum aestivum* L. (*T. vulgare* Vill.) – pszenica zwyczajna, Poaceae (Gramineae) – Wiechlinowate (Trawy)

CELULOZA (*Cellulosi pulvis* FPIX – celuloza, proszek; *Cellulosi microcristallinum* FPIX – celuloza mikrokryształiczna)

Włókna: lnu, juty.

Włoski okrywające nasiona różnych gatunków bawełny (*Gossypium* L., Malvaceae – Ślazowate) - wata bawełniana higroskopijna *Lanugo gossypii absorbens* FPIX

INULINA – z cząsteczek fruktozy

TRYTYCYNA - z cząsteczek fruktozy

Graminis rhizoma FPIX – kłącze perzu

Agropyron repens (L.) Beauv. (*Elymus repens* (L.) Gould) – perz właściwy

Poaceae (Gramineae) – Wiechlinowate (Trawy)

Heteropolisacharydy

GLUKAN

GALAKTAN

ARABINOGALAKTAN

MANNAN

GLUKOMANNANY

GALAKTOMANNANY

GALAKTOGLUKOMANNANY

Cyamopsidis seminis pulvis FPIX – Guma guar

Otrzymywana przez zmielenie bielma nasion *Cyamopsis tetragonolobus* (L.) Taub. (*Fabaceae* – Bobowate)

Konjak

Pocięte, wysuszone i sproszkowane bulwy *Amorphophallus konjac* K.Koch – dziwidło (*Araceae* - Obrazkowe)

Trigonellae foenugraeci semen FPIX – Nasienie kozieradki

Trigonella foenum-graecum L. – Kozieradka pospolita

Fabaceae – Bobowate

PEKTYNY

GUMY

Acaciae gummi FPIX – guma arabska

Stwardniała na powietrzu gumowata wydzielina wyciekająca naturalnie lub otrzymana przez nacięcie pnia i gałęzi *Acacia senegal* L. Willdenow – akacja senegalska, innych gatunków rodzaju *Acacia* pochodzących z Afryki, i *Acacia seyal* Del. (*Mimosaceae* – Mimosowate)

Acaciae gummi dispersione desiccatum FPIX

– guma arabska suszona rozpyłowo

Tragacantha FPIX - tragakanta

Twardniejąca na powietrzu lepka wydzielina, wypływająca w sposób naturalny lub po nacięciu z pnia i gałęzi *Astragalus gummifer* Labill. –traganek gumodajny. Oraz z niektórymi innymi gatunkami rodzaju *Astragalus* z Azji zachodniej (*Fabaceae* – Bobowate)

Karaya – Tragakanta indyjska

Gumowata wydzielina wyciekająca ze zranionych lub nadpalonych pni drzewa *Sterculia urens* Roxb. i innych gatunków *Sterculia* - zatwar (*Sterculiaceae* – Zatwarowate)